

Egy (több) gondola bánt engemet

Fjorradalom. Vagyishogy: ágyban, párnák közt? Vagy a Millenárison? Kossuth téren? Hősök terén? Hősiesen? Merthogy forradalom van. S a magyar forradalmak általában szépek.

Kivéve, amikor nem.

Negyvennyolc: szép. Tizennyolc: csúnya. Ötvenhat: szép. Nyolcvankilenc: nem tetszettük megcsinálni. (Ideje, ami ideje.)

Kétezer plusz kettő (évszám): volt két igazán felemelő délutánunk (április 9., április 13.); egy szomorú esténk (április 7.); és egy boldog-szomorú éjszakánk (április 21.). Mert reménykedtünk, de hiába. Csodák néha történnek; többnyire nem. Most megtörtént. De nem akkora, amekkora elég lett volna.

A döntetlen néha elég a továbbjutáshoz, néha nem. Mégiscsak az a legbiztosabb megoldás, ha egyetlen vacak, pici góllal többet érünk el, mint az ellenfelünk. Lehet öngól is. Csak ne mi rúgjuk!

Ennyit a fjordokról és a fjorradalomról.

Lelki igény. A fasizmus! Az a lelki igény, a nagy magyar író, **Eörsi István** szerint. „**Opti Pista**” (ahogy magát nevezni szokta) ezekben a napokban kissé pesszimista, noha minden oka meglenne, hogy ne legyen az. (Pártja kormány- és szalonképes, míg a rettegett MIÉP alulról szagolja a sajtót, amit kiénekeltek a szájából.) De nem! Barátunk a félelemben most úgy gondolja, hogy a magyar fiatalság egyik (nyilván rosszabbik, mert jobb felé kacsingat) felében lelki igény van a fasizmusra. (A fasizmus mint lelki igény; Népszabadság, 2002., május 2.: „*Előrebocsátom: írásomnak nincs aktuálpolitikai célja. Csak megállapítok valamit, ami – ha igazam van – feladja a leckét minden demokratikus erőnek, hogy miként politizáljon a következő években.*”)

A lelki igény arról ismerszik, hogy emberek összegyűlnek, tapsolnak, lelkesednek (szemek ragyognak), embereknek vannak reményeik, vágyaik, céljaik, uram bocsá', eszményeik. (Ráadásul fiatalok, akiket... „belevisznek”). Ugyanakkor egy történész egy másik lapban (Litván György, ÉS; 2002. április 26.) „ducét” és „führer-elvet” emleget a jelenséggel kapcsolatban. („*Orbán Viktor hirtelen duceként, vezérként lépett fel, ilyen minőségében éltették és imádták őt, skandálták a nevét*

olyan fiatal tömegek, amelyek korábban teljes közönyt mutattak a politika iránt. Most egyszer csak megízlelték a politikai mozgalom ízét, és szenvedélyesen, megrészgélve vetették bele magukat.”)

Lelkük rajta, amit mondanak.

De ha már...

Miért nem a másik szélsőség? Miért nem a „fényes szelek”? Miért nem Párizs? Ezerkilencszázhatvannyolc? Miért nem jut eszükbe más, csakis és kizárólag a fasizmus.

Ha hihetünk bizonyos leírásoknak (s Kovács László szocialista pártelnök úr bizonyosan hitelt ad nekik; lásd a Pokorni Zoltán tanár úrnak adott legutóbbi nyilvános történelem-leckét): 1789-ben is az történt (Párizsba beszökött a forradalom), hogy emberek tömegei (köztük számosan ifjú emberek, sőt gyerekek) „egyszer csak megízlelték a politikai mozgalom ízét, és szenvedélyesen, megrészgélten vetették bele magukat” (Litván), arra vetemedvén, hogy „énüket elveszítve feloldódjanak egymás odaadásában” (Eörsi).

Utólag is nehéz értelmezni a történelmet. Hát még akkor, amikor csinálódik!

Nem tüntettek, ünnepeltek. Újságcím, május elseje után. A baloldaltól. Ők bezzeg nem tüntetnek! Csak ünnepelnek. Szerényen, szolidan, ahogy a csillag megy az égen. Tömegük előtt nem vezér áll, magasba tartott karokkal, csak egy ember. Egy közölünk. Ő: mi vagyunk. Mi: ő vagyunk. Kár is róla többet beszélni. Mi tüntetően nem tüntetünk. Örömünk méltóságteljes, tartózkodó. A „mi” forradalmunk a lelkünkben van, miközben a munka hadának lépése dobog. Egyetlen hatalmas szívverés. De! Tekintettel van a csendreleletre.

Akkor viszont, ki veri orrba azt a metróról kiszálló kokárdás édesanyát, akinek ettől eltörik az orrcsontja? Ki veri agyba-főbe, ki töri el mindkét lábának szárkapocs-csontját a Múzeum körúton annak az amerikai-magyar állampolgárnak, aki vigyázatlanságból még egy ötvenhatos, lyukas zászlós jelvényt is visel a gomblyukában? (Az esetekről az egyik kereskedelmi rádióban hallhattunk, személyes élménybeszámolóiban.)

És miért nem tudjuk még mindig, hogy min szólalkozott össze gyilkosaival Simon Tibor labdarúgó a választások második fordulójának hajnalán? Miért kéri oly igen ijedten „nevüknek elhallgatását” azok a szem- (és fül-) tanúk, akik szerint nem a kifröccsenő pezsgő miatt kezdődött a pláza lázában az egyenlőtlen és halálos kimenetelű verekedés?

Ütöttek-e meg baloldali nézetei miatt bárkit is az elmúlt hónapokban?

És ütöttek-e meg úgynevezett „nemzeti” érzelmei miatt?

Hogy is állunk akkor azzal a szélsőségességgel?!

Mindenre megtanít! A sport az, ami mindenre megtanít. Legalábbis Hemingway szerint (Nem a bonbon, hanem az író!) Becsületesen győzni, és emelt fővel veszíteni. Kosztolányi szerint azon nem vitatkozunk, hogy ki a világon a legjobb magasugró. Azt lemérjük. A pontokat összeadjuk, a gólokat megszámláljuk, a távolságot, magasságot lemérjük. Nagyon egyszerű. Az aranyéremhez nem fűznek lábjegyzetet.

De a tét nagy, s néha a küzdő felek nem merik a „véletlenre” bízni a sikert. Már az első újkori olimpián megtörtént, hogy a maratoni futás egyik résztvevője a táv egy részét bérelt kocsival tette meg (kizárták; igaz, hogy ezzel a csalással is csak harmadikként ért célba), s később is akadt egy Onyiscsenko nevű öttusázó (Montreal, 1976), aki „preparált” párbajtőrrel próbálta gyűjtögetni győzelmeit a vívásban.

A sportban azonban nagyon szigorú szabályok vannak, és többnyire megvesztegethetetlen bírók (pontozásokban mintha kevésbé!). A sortban is előfordulnak tévedések, olykor csalások is, de az utolsókból ritkán lesznek elsők. A római olimpián a 100 méteres gyorsúszásban a célfotó sem mutatott különbséget az egyszerre célba érkező két versenyző, az ausztrál Devitt és az amerikai Larson között (55.2 mp). A célbírók döntöttek az ausztrál javára. Dönteniük kellett, mert úszásban nincs két aranyérem!

„Játék közben az erkölcsök őszintébben nyilatkoznak meg” – mondta az ókori Quintilianus. És noha a sportról jól tudjuk, hogy már nagyon régóta nem csak játék, mégis érthetetlenül érzékenyek vagyunk az erkölcsökre.